

De shortlist van kandidaten voor de

Meester Kackadorisprijs 2006

Uit een flink aantal aanmeldingen heeft de jury van de Mr. Kackadorisprijs 2005 de volgende shortlist van tien kandidaten vastgesteld, die hieronder kort worden geïntroduceerd.

De prijs is, zoals bekend, bestemd voor 'instellingen, personen of ondernemingen die in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de verspreiding in daad, woord of geschrift van de kwakzalverij in Nederland' (voor het complete reglement zie *NTtdK*, 2, 2003, p. 1-2). In 2003 viel deze prijs ten deel aan de grote ziektekostenverzekeraar Zilveren Kruis Achmea, in 2004 aan de Bommelse huisarts Paul van Dijk, terwijl vorig jaar *Telegraaf*-journalist Steenhorst de onbetwiste prijswinnaar werd. De genomineerden zijn inmiddels per brief op de hoogte gesteld van hun kandidatuur. Op zaterdag 4 november 2006 zal de winnaar voorafgaand aan het middagsymposium worden bekend gemaakt, waarna deze - indien aanwezig - in de gelegenheid zal worden gesteld een kort dankwoord uit te spreken.

Wellicht dat sommige leden teleurgesteld zijn nu zij niet de door hen aangedragen kandidaat in de shortlist zien prijken. De jury laat weten dat zij de lijst niet al te lang wil/kan maken en dat sommige inzendingen te laat kwamen om nog te kunnen worden meegewogen. Vele van de afvallers van nu zijn wellicht geschikt om volgend jaar opnieuw aangemeld te worden.

Het Slotervaart Ziekenhuis, Amsterdam •

Dit noodlijdende ziekenhuis, dat elke euro zou moeten omkeren alvorens hem uit te geven, heeft in 2005 aangekondigd zijn patiënten integrale geneeskunde gaan bieden: 'complementaire technieken waarvan de effectiviteit is aangetoond zullen worden geïntegreerd binnen de reguliere geneeskunde', aldus de website. Concreet betekent dit 'dat aan de twee pijlers chirurgie en farmacologie een derde pijler zal worden toegevoegd in de vorm van zelfzorg en zelfmanagement'. Het Slotervaart Ziekenhuis hoopt hiermee kosten te besparen en de bestaande patiëntenzorg te verbeteren. In maart 2006 organiseerde men het symposium 'Integratieve geneeskunde en complementaire technieken', dat tot groot enthousiasme van medewerkers heeft geleid. Inmiddels hebben zich zeven 'aandachtvelders' aangemeld die op 29 mei 2006 de eerste cursus aromatherapie hebben gevolgd. Deze scholing wordt bekostigd uit het nascholingsbudget van de betrokken afdelingen.

Liesbeth List en prof. Rasker • De groothandel Distributiecare uit Oisterwijk heeft een lange reputatie van bedrieglijke reclames. Sinds 2001 werd het bedrijf talrijke malen door de Reclame Code Commissie (RCC) op de vingers getikt wegens misleidende reclame en liefst tienmaal werd deze uitspraak ook openbaar gemaakt. Deze overtredingen betroffen o.m. Glukon Combi, Arthelan (haaienkraakbeen), Prosta Totaal, Omega Combi en Melatomatine. Het bedrijf heeft nu een contract met List en Rasker, die reclame maken voor Glucon Combi, een nutteloos middel tegen gewrichtsslijtage. Zij figureren herhaaldelijk in advertenties en advertorials in de roddelbladen. Rasker maakte in het verleden reclame voor het VSM-middel SRL-gelei en List deed datzelfde voor het Taiwanese kruidenmiddel Chien Pu Wan, voordat dat in opspraak raakte door de aanwezigheid erin van giftige stoffen. Ook dit laatste middel werd in de handel gebracht door Distributiecare.

VVAA, de vereniging van artsen-automobilisten •

Dit is een financiële en verzekeringstechnische dienstverlener in verenigingsvorm, waarvan 87.000 medici en paramedici lid zijn. De VVAA is door veel leden genoemd als kandidaat om twee redenen. De eerste betrof de onnadenkendheid, waarmee de VVAA een voordelige collectieve ziektekostenverzekering aanbood aan de leden van de Orde van Medisch Specialisten. In de aanvullende verzekeringen moest men zich verplicht meeverzekeren voor alternatieve hulpverlening, waarbij men geheel voorbij ging aan de afkeer van kwakzalverij bij de meeste specialisten. Ophef veroorzaakte de VVAA ook door vanaf voorjaar 2006 een serie portretten van alternatieve artsen in clubblad *Arts en Auto* te publiceren. Vooral de erbij geplaatste kadertjes bevatten kritiekloze ophemeling van homeopathie, hypnotherapie, acupunctuur etc.

TNO-Pharma • TNO is een gerenommeerd wetenschappelijk instituut en datzelfde kan gezegd worden van TNO-Pharma. Gedurende recente jaren heeft TNO-Pharma onder leiding

van prof. Jan van der Greef internationaal sterk de aandacht getrokken door bijdragen aan de zogenaamde systeembioïologie: fysiologische en pathologische processen zijn veel ingewikkelder en bestaan uit een groter aantal deelprocessen, dan werd aangenomen. Door zeer geavanceerde analytische apparatuur in te zetten hebben Van der Greef en zijn medewerkers belangwekkende bijdragen geleverd aan het ontrefelen van de complexe systemen. Zonder daarvoor enige gefundeerde argumentatie aan te dragen concluderen Van der Greef c.s. vervolgens dat gecompliceerde processen het best beïnvloed kunnen worden door complexe behandelingen d.w.z. door gebruik te maken van combinatiepreparaten. Vervolgens stelt men, weer zonder enige bewijsvoering, dat kruiden als voorbeeld van complexe middelen, zeer geschikt zijn als medicijn. Er verschijnen artikelen in allerlei bladen onder titels als 'Wederopstanding van planten als medicijn' en 'Kruiden in een nieuw daglicht'.

Met hun niet gefundeerde propaganda voor kruiden bevorderen Van der Greef c.s. het kwakzalverig gebruik van planten in hoge mate; ze reiken de beoefenaren van bedrieglijke fytotherapie 'argumenten' aan voor hun benodkelijke praktijken.

RIVM, Bilthoven • 'De productie van de informatie geschiedt op basis van medisch-wetenschappelijke literatuur en in nauwe samenwerking met informatiedeskundigen en medici'. Aldus luidt de basisfilosofie van de begin 2006 op verzoek van VWS door het RIVM te Bilthoven samengestelde website www.kiesbeter.nl. De burger kan daar na de stelselwijziging opzoeken welke ziektekostenverzekeraar het beste bij hem past en over welke behandelwijzen het gaat. Vervolgens gaat de site op buitengewoon onkritische wijze te werk, waar het alternatieve geneeswijzen als iriscopie, bio-elektrische methoden, homeopathie en *Therapeutic Touch* betreft. *Therapeutic Touch* wordt gepresenteerd als een 'behandelmethode waarbij de behandelaar zijn handen gebruikt voor uitwisseling van energie'. Gesteld wordt dat klachten en ziekten zijn waar te nemen als 'verstoringen in het energieveld' en 'door met de handen strijkende bewegingen te maken op enkele centimeters afstand rond het lichaam kunnen die verstoringen beïnvloed worden'. Tot overmaat van ramp worden ook nog adressen en telefoonnummers verstrekt van allerlei alternatieve beroepsorganisaties, zoals bijvoorbeeld die van de artsen-acupuncturisten.

Annemarie Postma, columnist van het AD

Zij schrijft regelmatig over gezondheidszaken en neemt graag deel aan praatprogramma's op de buis. Vooral bij de zaak Sylvia Millecam voelt zij zich betrokken. Voortdurend fulmineert zij tegen de reguliere geneeskunde en tegen wat zij noemt de 'heksenjacht' op alternatieve behandelers door de 'medische maffia' met haar 'biljardenindustrie.' Zo is zij van mening dat de behandelend artsen van de aan borstkanker overleden soapster Guusje Nederhorst haar hebben laten sterven door haar regulier te behandelen en dat zij daarvoor voor het medisch tuchtcollege moeten worden gedaagd. Gespeend van enige medische kennis neemt zij stelling tegen chemotherapie, een interventie die in toenemende mate het leven redt van borstkankerpatiënten. Want alternatieve behandelwijzen zijn een goed alternatief, aldus het voormalige *Playboy* fotomodel: 'zonder chemische rommel kun je kanker voorkomen dan wel genezen.' Een visie die op internet woedende reacties oproept bij borstkankerpatiënten die dit als kwetsend en misleidend ervaren. Een columnist die een zo'n groot bereik heeft als Postma in het *AD*, moet zich, wanneer zij schrijft over ziekte en gezondheid, ten volle bewust zijn van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van haar lezers. Zij lijkt zich daar niets van aan te trekken. Haar voortdurende ageren tegen reguliere behandelingen en haar tamboereren op de zegeningen van de alternatieve behandelwijzen, ook in situaties waar dit tot grote schade voor de patiënt kan leiden, moet ieder weldenkend mens een doorn in het oog zijn.

www.gezondheidsnet.nl • Press Partners BV uit Baarn is eigenaar van de website Gezondheidsnet.nl; 'de grootste gezondheidssite van Nederland.' De teksten en adviezen vallen onder de verantwoordelijkheid van een onafhankelijke en deskundige redactie 'die zich laat adviseren door ter zake kundige artsen en medisch specialisten.' Gezondheidsnet.nl zegt de HON (*Health On the Net*)-code, een kwaliteitskeurmerk (www.hon.ch) voor medische informatie op het internet, te onderschrijven. Ten onrechte, zo zal blijken. De medische informatie is commercieel gestuurd, onjuist en misleidend. Zo lezen we over sint-janskruid, een middel met beruchte bijwerkingen, dat het zorgt voor 'een goede geestelijke balans.' Verder wordt op de website ongegeneerd reclame gemaakt voor een scala aan alternatieve behandelwijzen. Onder dit kopje treft de bezoeker zelfs de 'reguliere geneeskunde' aan: 'het is misschien juist om de reguliere geneeskunde te zien als een van de vele geneeswijzen waaruit we kunnen kiezen, als

we een ziekte willen genezen'. De bezoeker wordt gevoerd naar hogere, alternatieve sferen waar het essentiële principe van de evidence-based geneeskunde onzichtbaar is. Welke artsen zijn hierbij betrokken? 'Daar doen wij geen mededelingen over,' aldus de niet-medisch geschoolde site-manager Davina Bos, 'ik win informatie in bij verschillende artsen volgens het hoor-wederhoorprincipe en bepaal vervolgens zelf of ik daar nota van neem.'

Overigens moet niemand de illusie hebben dat deze website een uitzondering is. Het web is nu eenmaal de mesthoop van de gezondheidsvoorlichting en iedereen die een keutel kwijt wil kan op het web ongestoord zijn gang gaan.

Animal Sciences Group en WUR (Wageningen Universiteit Researchcentrum) • In mei 2006 werd door de *Animal Sciences Group* (ASG) van Wageningen Universiteit en WUR het Bioveem extern rapport 12 'Homeopathie, een oplossing voor kalverdiarree!' uitgegeven, dat bol staat van de onjuistheden en een schoolvoorbeeld is van semi-wetenschappelijke exercities, hetgeen niet erg verwonderlijk is omdat het 'onderzoek' is uitgevoerd onder andere in samenwerking met het Louis Bolk Instituut te Driebergen, epicentrum van de antroposofie in Nederland (<http://www.bioveem.nl/Media/Rapport/12.pdf>). In het rapport wordt niets nagelaten om de mythe van de werkzaamheid van de homeopathie te ondersteunen wat opmerkelijk mag heten in een tijd dat zowel nationaal als internationaal in de diergeneeskunde het besef is doorgedrongen dat homeopathische behandelingen niet werkzaam kunnen zijn en dat de homeopathische dierenartsen in strijd handelen met de diergeneeskundige ethiek en wetenschap. Natuurwetenschappelijke inzichten worden wanneer het zo uitkomt terzijde geschoven, feiten worden aangepast aan de theorie. Als ASG WUR hiermee invulling wil geven aan zijn pretentie hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek te verrichten, zijn de termen 'hoogwaardig' en 'wetenschappelijk' nodig toe aan een nieuwe connotatie (zie ook p. 13-16).

Wetenschappelijke adviesraad IOCOB. • De Stichting IOCOB (Stichting voor Innovatief Onderzoek en onderwijs van Complementaire Behandelvormen) geeft 'onafhankelijke' voorlichting over complementaire behandelwijzen. Deze voorlichting is natuurlijk net zo objectief als wanneer je aan een imam of een rabbijn vraagt wat het ware geloof is. IOCOB steunt uitzonderlijke wetenschappelijke projecten waarvoor in de reguliere geneeskunde geen of onvoldoende belangstelling zou bestaan. Zo is op de website van

het IOCOB een foto te zien van een oliebehandeling van het derde oog door de directeur van de stichting, prof. Jan M. Keppel Hesselink, om zoals de tekst bij de foto zegt: 'meer inzicht te krijgen in de werking van complementaire behandelvormen'. Prof. Keppel Hesselink heeft een uitzonderlijk talent om zijn dubieuze waar te witten in de reguliere medische wereld. Zo is hij er in geslaagd om lid te worden van een commissie van de Raad voor de Volksgezondheid die zich over een wijziging van de wet BIG heeft gebogen en was hij lid van een ZonMw commissie die een budget voor onderwijs in alternatief onderzoeksmethodologie mocht uitkeren. Maar het summum is wel dat hij er in geslaagd is een vijftal niet onbelangrijke hoogleraren aan zich te binden in zijn wetenschappelijke adviesraad: prof.dr. L.M.Bouter, epidemioloog (VUmc), prof.dr. J.J.Jolles, neuropsycholoog (Universiteit Maastricht), prof.dr. J.M.A. Lange, internist (AMC), prof.dr. E. Lindeman, revalidatiearts (Universiteit Utrecht) en prof.dr. W.P. Vandertop, neurochirurg (AMC en VUmc). Het is overigens opvallend dat de wetenschappelijke adviesraad zelf ook nattigheid voelt, want zij heeft in het reglement de volgende zinsnede laten opnemen: 'Het bestuur (van het IOCOB) zal zich onthouden van het (impliciete) gebruik van de naam van een (wetenschappelijk) adviseur in communicaties met derden'. Hoe dit ook zij, veel mensen zullen wel denken dat nu deze tophoogleraren er hun naam aan verbonden hebben, het wel snor zal zitten met het IOCOB. Hoewel het voor de hand ligt om het IOCOB en haar directeur professor Keppel Hesselink te nomineren voor de meester Kackadorisprijs kan dat reglementair niet. Kwakzalvers en hun organisatie kunnen deze prijs nu eenmaal niet winnen. Voor de wetenschappelijke adviesraad geldt die restrictie echter niet (zie over Keppel Hesselink en IOCOB o.a. p.10-13).

ZonMw • In november 2004 kwam het rapport 'Onderzoek op het gebied van Complementaire Behandelwijzen: stand van zaken en plan van aanpak' van de voorbereidingscommissie Complementaire Behandelwijzen van ZonMw uit. Drie van de vijf leden van deze door ZonMw met zorg samengestelde commissie, kwamen uit het alternatieve circuit (zie ook hierboven). In het rapport wordt een voorstel gedaan om het wetenschappelijk onderzoek naar alternatieve behandelwijzen voor eens en voor altijd uit het slop te halen. Het idee is simpel: school complementair werkende artsen in het doen van wetenschappelijk onderzoek en laat ze vervolgens zelf subsidies in het reguliere circuit binnen halen. ZonMw gaat er vanuit dat een cursus van

twaaft dagdelen voldoende moet zijn om alternatief werkende artsen de fijne kneepjes van het onderzoek in de vingers te doen krijgen. Waar de gemiddelde onderzoeksschool minimaal vier jaar nodig denkt te hebben om academici op te leiden tot zelfstandig onderzoeker, denkt ZonMw dat de alternatieve dokters aan twaalf dagdelen genoeg hebben. Er is 190.000 euro ter beschikking gesteld voor dit project. Van dit bedrag moeten overigens ook nog een aantal pilot-study's gedaan worden ter voorbereiding van de subsidieaanvragen.

Het is een raadsel wat ZonMw heeft bezield om een commissie samen te stellen die voor tweederde uit beoefenaars van kwakzalverij bestaat. Van een (semi) overheidsorgaan mag op zijn minst enig zorgvuldigheid verwacht worden bij de samenstelling van haar adviescommissies. Met het rapport en de daaraan gekoppelde wetenschappelijke spoedcursus voor kwakzalvers heeft ZonMw, de kwakzalverij in Nederland op ongekende wijze gelegitimeerd. ●

● Kort ●

Brain Stimulating Method-therapie

Onlangs kreeg ik een oud maar daarom niet minder actueel krantenartikel uit 2000 opgestuurd, waarin Janny de Jong werd geïnterviewd, een voormalig *remedial teacher* uit Dreischor (Zee-land). Zij heeft een therapie bedacht voor kinderen met leerproblemen: de *Brain Stimulating Method-therapie*. Uitgangspunt ervan is dat leerproblemen niet zozeer worden veroorzaakt door te geringe verstandelijke vermogens als wel door lichamelijke oorzaken.

Hoe mevrouw De Jong dat zo weet? Uit eigen ervaring: ooit is zij in coma geraakt en toen ze daaruit ontwaakte, had ze geheugenproblemen. Ook zag ze strepen. Op een dag stuurde iemand twee kinderen naar haar toe voor bijles, met het verzoek om motorische oefeningen met hen te doen. En ja hoor, niet alleen maakten de kinderen vervolgens grote vorderingen, ook de klachten van mevrouw De Jong zelf verdwenen als sneeuw voor de zon. Blijkbaar had het maken van bewegingen een helende werking op de hersenen.

Vervolgens dook zij in de medische studieboeken. Zij ontdekte dat prikkels in het centraal zenuwstelsel niet goed worden overgedragen door fysieke tekortkomingen, met alle gevolgen van dien. Zo kan onder meer het niet goed functioneren van de alvleesklier, de schildklier of andere organen dyslexie veroorzaken, terwijl allergie voor suiker tot leer- en gedragsproblemen kan leiden. De remedie is simpel: Janny's Brein Stimulerende Bewegingen. Let wel, dit zijn geen lukrake maar juist specifieke, verantwoorde, bewegingsoefeningen. Van 'zomaar' bewegen kan een kind namelijk agressief worden: een jongetje was door de verkeerde bewegingen zo dol geworden dat hij zijn goudvissen doodkneep. Maar met háár oefeningen is zoiets onmogelijk:

die activeren de verschillende hersengebieden en stimuleren de elektrisch-chemische huishouding in het hoofd. Als voorbeeld van een verantwoorde bewegingsoefening noemt zij het stuiten met een bal en intussen achter je rug in je handen klappen. Hierdoor blijkt de leesvaardigheid te worden bevorderd. Onderbouwd worden haar beweringen overigens niet.

Dat hun kind niet dom is maar gewoon een potje Zeeuws moet bewegen, klinkt ouders van kinderen die niet kunnen leren natuurlijk als muziek in de oren. Idem de ouders van de inmiddels vele duizenden dyslectische kinderen in ons land. Aan klanten heeft mevrouw De Jong dan ook geen gebrek. Het spreekt vanzelf dat er met de therapie, die inmiddels 'BSM-de Jong-therapie' heet, grote successen worden behaald: een jongetje dat ooit op de lomschool zat, heeft later toch maar mooi de hogere hotelschool gedaan en een moeilijk lerend meisje studeert nu rechten. En trouwens, had Einstein anno 2000 geleefd, dan was hij ook niet veel meer dan een lomkind geweest: de stumper kon pas lezen toen hij negen was! Dixit de 'hersendeskundige' uit Dreischor.

Naast een opleiding tot BSM-therapeut, al dan niet door de bedenker zelf verzorgd, is er een heuse beroepsvereniging van BSM-ers, terwijl ook een ouder-kindvereniging niet ontbreekt. Wat wel ontbreekt, is erkenning van de zijde van de wetenschap. Terwijl ik dat maar vreemd vind voor zo'n baanbrekende ontdekking, zal het mevrouw De Jong echter worst wezen. Haar schoorsteen rookt toch wel. ●

Sophie J.M. Josephus Jitta